

Del 4 de setembre a l'11 d'octubre

Paisatges, persistències i afectes

Eva Marín

Les instal·lacions fotogràfiques i audiovisuals d'Eva Marín (Premià de Mar 1978) posen l'accent en els aspectes que no estan visibles en la tòpica representació territorial. L'artista defuig la grandiloqüència opaca d'aquestes representacions, concebudes institucionalment per velar les grans transformacions degudes al progrés capitalista de les darreres dècades i, per contra, se situa en l'experiència ínfima i íntima del territori. Des d'una constant agència política aposta per una compromesa infiltració en la realitat viva del territori per oferir-ne perspectives ocultes, mirades col·laterals i símptomes disruptius.

L'individu, cada vegada més urbanita, viu una pèrdua forçada de contacte amb la natura. Aquest desarrelament ha propiciat formes d'acostament a aquesta, ràpids i no implicats, que perpetuen arquetips propis d'una visió pictoricista dels llocs, heretada del passat romàntic. Mentre per un costat els interessos immobiliaris i industrials envaeixen els entorns naturals desdibuixant-los, certs indrets de la natura són preservats i sobrevalorats com a escenaris de gaudi programat. Eva Marín ha estudiat la pervivència d'aquests arquetips, sobreposant imatges i veus d'impersonals visites al mateix bosc realitzades per un públic divers, que en deixa una encavalcada i anodina constància a les xarxes socials, on l'individu només reproduïx una imatge preconcebuda del lloc sense arribar a experimentar-lo.

En l'explícita peça vídeo-gràfica *La mirada desplaçada* l'artista crea una voluntària contradicció visual entre la figura imponent d'un mirador que invita a un punt de mira de 360 graus en la llunyania, i les imatges arran de terra de petites plantes i rastres de fauna de la zona que precisament el circumden. Conscient de la falsa conquesta de l'espai que prometen aquests temples d'observació de natura estesos per tot el territori, l'artista proposa una mirada al que és proper i aparentment insignificant, al detall menysvalorat. Una mirada rastrejadora que vol propiciar la reinvençió activa del lloc, que pugui venir d'un estar atents als senyals naturals per ells mateixos, tot allunyant-nos de mediacions interessades.

L'artista ha nascut i crescut al bell mig del Maresme, una de les zones de la perifèria barcelonina de més salvatge transformació urbanística soferta durant la segona meitat del segle passat. Des del 2008 fins a l'actualitat ha estat resseguint amb la seva càmera el "Camí del Mig", via alternativa a l'N-II que connecta tots els pobles costaners del Maresme fins a Barcelona, sobreposat a l'antic traçat de la Via Augusta romana. Des que els va iniciar, la intenció de fons dels seus enregistraments era trobar rastres alternatius al consum utilitari d'aquest espai limítrof, que ha generat greus afectacions a la naturalesa des dels anys 50.

Com ella mateixa fa notar es tracta "d'un camí per la invasió romana convertit en un camí de conquesta del capitalisme". Una depredació que en la nostra era es dona en un sentit invers, des de la gran ciutat cap als afores, anul·lant o reabsorbint bona part del passat agrari i costaner de la zona, reconvertit ara en

ciutats dormitori, espais exclusius per al turisme massiu i forta industrialització floral no planificada, on hi ha només petits oasis d'activitat agrària autòctona (com la vinícola) connectada amb tradicions anteriors. Un preocupant fenomen global de les formes d'explotació urbanística i comunicacional dels territoris con-urbans a les grans ciutats.

La peça *L'Entremig* és el resultat d'aquesta immersió territorial en el que l'artista anomena "la geografia invisible de la perifèria", amb la qual busca trencar l'estereotip del "somni de paradís familiar" (desvinculat del lloc) sobre el que es fonamenta la imatge del Maresme. Endinsant-se en aquest "tercer paisatge" que, en paraules de Gilles Clement, acaba constituint un territori de refugi per a la diversitat, Eva Marín explora amb curiosa atenció el que serien "els espais descartats per la mirada quotidiana". Dues onades de població s'han sumat en les darreres dècades a la població autòctona d'aquesta franja costanera, als 50 la procedent d'Andalusia i als 80 la subsahariana, configurant un nou paisatge social a la zona. Al marge de la representació oficialista del lloc, molts d'aquests habitants recuperen tradicions pròpies de relació amb la natura improvisant horts, barbacoes i espais de reunió, en petits indrets rescatats dins aquesta impersonal perifèria. L'artista busca obtenir "altres traces distintives de l'espai natural", on antics costums s'hi reconduïxen a petita escala i la terra torna a ser de l'home que l'habita.

Roger Bartra ens recorda que les cultures líquides de confluència que conformen les societats actuals han d'adaptar-se al territori on s'allotgen, sense acabar de fundar-se en comú ni dissoldre's en la cultura hegemònica. Per això, per a elles, la reconstrucció de la memòria es torna un acte de dol necessari i efectiu sobre les runes de la seva història dislocada. Eva Marín amplifica aquesta particular memòria regeneradora a partir de l'observació de petites vivències de jardineria alternativa en la terra d'acollida, que poden reverberar cap a grans gestos de comunitat. En el vídeo-assaig *El jardí expandit* l'artista testimonia l'acció espontània d'una dona de Premià de Mar, M. Rosa Clastre, que fa més de deu anys va decidir treure les seves plantes al carrer com a expansió del jardí propi, en un acte rebel per desplegar bellesa per als altres alhora que com a recreació del paisatge d'infantesa. El seu acte s'alineava — sense ser-ne ella conscient— amb certes accions artístiques dels 70 per guanyar espais de convivència en l'asfalt urbà. L'acció va ser polèmica, ja que trencava normatives urbanes que no permeten "envair" l'espai públic amb mobiliari privat, però va acabar sent reconeguda com a acció susceptible de constituir comunitat i s'ha convertit en un acte emulat i compartit pel veïnatge, fins i tot estimulat per l'administració. L'atípic entrevista, amb acostaments íntims a les mans i plantes de la dona, posa de relleu la importància de voler reviure i fer partícips als altres del poder terapèutic que la natura exercia sobre ella.

Més enllà de detenir-se en un mer document dels processos de canvi que ens precedeixen, Eva Marín proposa un relat crític sobre les maneres oficials de domesticar la natura i una mirada atenta a les formes de resistència que l'individu és capaç de generar davant els nous paisatges imposats i davant l'esborrament urbà de la natura. Contra l'ocultació, l'emascarament o la llunyania respecte al que considerem els trets propis del territori, Eva Marín ens insta a retrobar la parla directa i personal amb el medi natural i les seves possibilitats subjacents, deixant que ens afecti com una extensió del que som. Aquesta és una exposició que apel·la a la necessitat de conèixer i tractar l'espai

des dels afectes, de repensar en privat els entorns locals que habitem. Una clara invitació a percebre'ls sense condicionants.

Teresa Blanch Malet,

Doctora en història de l'art, investigadora, i comissària independent.